

מולין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

הבושה מבטלת גזירות קשות מעל האדם

נפשם ויגיעו עד שערי מות. ויזעקו וגו'. ישלח דברו וירפאם וגו'. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. ויזכרו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברינה, ויותר מכך, שממני נמנע החולי עוד בטרם יבוא אלי בזכות הביזיונות.

אין דבר יותר טוב מביזיונות

וזאת יש לו לכל אדם להחזיר לקרבו, אמנם מבקשים אנו 'ואל תביאני לידי בזיון', אך לכל אדם ישנם מצבים בהם מאן דהו עולב בו ומשפילנו, ואז יש לו להבין כי אין דבר יותר טוב מהשפלה לפעול בעבורו ובעבור זרעו ישועה מעל הטבע, ואף אם נגזרה גזירה חלילה ניצול ממנה בכח הביזיונות, וזוכה לרב טוב בזכות אותם הרגעים בהם היה מן הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', מה לנו גדול מכך להקראות 'אוהביו' של מלך מלכי המלכים.

ולא לחינם אמרו הקדמונים שאם אדם היה יודע מה מרוויח מהביזיונות וכמה הם טובים עבורו בעולם הזה ובעולם הבא, הרי שהיה רודף אחריהם. וכדבריו המופלאים של רבי חיים ויטאל ע"ה בספרו **שערי קדושה** (ח"א) שער ו: ואם יחפץ איש לא תענונו, והיה נעלב ולא עולב, כי על זה כתיב 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', והעבר על מידותיך לכל מי שחטא, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה יז), ומכל שכן עוונות וחטאות. ובסוף דבריו הקדושים מוסיף הוא על כולנה בשגב הביזיונות ואומר: **ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך.**

אמנם לא כל אחד הוא במדרגה שיכול לשמוח כאשר נשפך דמו 'אזיל סומקא ואתי חיורא', אך לכל הפחות ידע בליבו כי כאשר סופג ביזיונות - מתנה הם בשבילו, וכמו שאמר **המלאך המגיד** שהיה לומד עם **מרן הבית יוסף ע"ה** (מגיד מישרים ויקהל ד"ה עוד אמר), שאם היו יודעים אנשים את שכן הביזיונות והתועלת שהם זוכים לקבל בעבור שמדברים עליו בגנותו, היו שמחים כאילו הביאו להם מתנות כסף וזהב.

ועשו מעשה צדקה עצום שהקב"ה מחשיב להם לטובה. אך דבר נוסף רואים כאן, שכשאדם מתבזה כמו בשני המקרים הללו שנחשדו והתבזו ושתייהן, זוכה ע"י כך לצאצאים קדושים שיאירו ויושיעו את ישראל, כתמר שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים, וכחנה שחשדה עלי זכתה ויצאה ממנה שמואל ששקול כמשה ואהרן (שם).

דבריו יתבארו ביותר על פי המסופר על **הרה"ק רבי מנחם מנדל מפריםשלאן ע"ה** שקרא לאוהביו לסעודת הודיה, וסיפר להם כי מקובל הוא שאם נגזר על האדם חולי או מכאוב שולח לו הקב"ה אדם שיפגע בו וישפילנו וכך יוצא הוא ידי חובת החולי או הכאב. אם כן, המשיך הרה"ק ואמר, היום זכיתי לביזיונות גדולים דבר המוכיח שעמדה כנגדי גזירה קשה ועצומה ולכן שלח הקב"ה ביזיונות גדולות אלו להצילני מהחולי, על כן מחויב אני להודות לו בקהל ועדה על חסדו הגדול שגמל עימי, כדרך כל אדם שניצל מחולי שיש לו להודות ולשבח על הצלתו כנאמר (קז יח-כב) 'כל אוכל תתעב

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (טו, ו). כתב **בעל הטורים** בפסוק שלפננו שיש במסורה מלבד זה עוד שני מקומות שנאמר בהם 'ויחשבה', האחד 'ויחשבה לזונה' הנאמר בתמר (שם לח טו), והשני 'ויחשבה עלי לשיכורה' הנאמר בחנה (שמואל א' ג). ורמז יש כאן על דרך מה שאמר רבי יוסי (שבת קיח): 'הא חלקי עם מי שחושדין בו ואין בו', שהרי גם בתמר וגם בחנה שתיהן נחשדו בדבר שלא היה בהם ונחשב להן לצדקה כמאמר הכתוב במקום השלישי 'ויחשבה לו צדקה'. וכלשון בעל הטורים בשם אביו הרא"ש ע"ה: שהרי תמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה פרץ וזרח שיצאו מהם מלכים ונביאים (מגילה י:). וחנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל (ברכות לא). וזהו בשביל שנחשדו לזונה ולשכורה נחשב להן לצדקה, עכ"ל.

בזכות הביזיונות שספגו זכו לזרע קודש מלכים ונביאים

מכאן יש לנו להבין מה גדלה מעלת הנחשד בדבר שאין בו עד כדי כך שנחשב להם כאילו

מילתא דפליאה

חותם המילה - שם ה' הנקרא על האדם לסלק הסט"א

וּנְמַלְתָּם אֶת בָּשָׂר עֶרְלָתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (יז, יא).

בחותם זה של 'ברית מילה' זוכה כל יהודי שיתקיים בו הכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', כפי שכתב **השפת אמת ע"ה** (ליקוטים תקו"ז תקון כ"ב טו). כי 'שם' בגימטריא שד"י הוי"ה, ובזכות ברית מילה שורים שמות שד"י הוי"ה באדם, וזוהו מסתלקת סטרא אחרא מן האדם, כי 'שטן' בגימטריא שד"י הוי"ה, וגוברים שני השמות לסלק השטן מן הנימול.

אך אם חלילה וחס פוגם באות ברית קודש מסתלקים ממנו קדושת שמות שד"י הוי"ה, ועליו נאמר (במדבר יט כ) 'את מקדש ה' טמא', ובמקום קדושת ב' השמות שורה עליו השטן שהוא 'אל אחר', תחת שם הוי"ה שורה עליו הנחש מבפנים, ובמקום שם שד"י מבחוץ שורה עליו סם המות.

זהו אם כן ביאור תיבות 'וחק בשארו שם' שבברכת המילה, שכיון שחתם בבשרנו אות קודש מקבל כל איש ישראל כח וחיזוק לעמוד כנגד פיתויי היצר ותחבולתיו ויכנס בדביקות אלוקית זו לתורה ולמעשים טובים בכל ימי חייו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חותם המלך - שם הוי"ה מבפנים ושי"מ מבחוץ

שאמרתי לעולם די. ומובא בספרי קודש, כי מה שהיה העולם מרחיב והולך, פירושו שההעלם שיש בבריאה המסתיר את חיות ה' ושעל ידו נתהווה כלל הגשמיות, היה מתרחב ומתגשם יותר מידי, ולכן אמר לו הקב"ה די, שלא יתגשם העולם יותר, שאם יהיה כך, לא יוכלו הנבראים לעמוד כנגד רוב ההסתר, ותבטל תכלית הבריאה שהיא להכיר אלוקותו הנסתרת בטבע.

וכמו בעולם כך הוא בכל אדם שהוא עולם קטן, וכל מה שיש בעולם יש גם באדם, וכן כלול הוא מכללות הבריאה שהוא שמים וארץ וים, שלפיכך נקרא 'איש', ראשי תיבות ארץ ים שמים (כלי יקר בראשית ו א). כי נשמתו מן השמים וגופו בלול מעפר ומים. ולכן גם בו נחתם שם שי"מ הרומז שאמרתי לעולם די, שבבריאת האדם מן המים והעפר ניתן בו הטבע לרצות להתפשט בכל דבריו, ותמיד מתאווה להתרחב ולהתפשט בלא גבול ואף לדברי איסור, אלא שגערותו של הקב"ה בכוח התורה היא העוצרת אותו ומגבילה אותו שלא יתפשט מן הראוי לו, והתורה מלמדת את האדם לתת גבול ומידה לכל מעשיו שלא לצאת מגבול המותר לו.

הוי"ה מלבר - כח לשאוף ולהתפשט ברוחניות ללא גבול ומידה

מאידך, יחד עם שם שי"מ נחתם מבפנים גם שם הוי"ה - הרומז להתפשטות ללא גבול כפי שמורה שם הוי"ה שהוא יתברך היה הווה ויהיה. ללמד ולתת כח לעם ה' להתפשט ולהתרחב בעניני רוחניות בקנייני קדושה ללא גבול ומידה. כי בעבודת השם נצרך למידה ההפוכה, שלא יספיק לאדם כל מעשים טובים שבעולם, על דרך הכתוב (דה"י ב' יז ו) 'יגבה לבו בדרכי ה', ובקנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא.), שישאף תמיד למדרגות יותר גבוהות בתורה ובעבודת השם יתברך.

לכן שם שי"מ נמצא על המוזה מבחוץ ושם הוי"ה מבפנים, לרמוז שמידה זו של צמצום, ראויה רק בעניני עולם הזה, אך לא כן בעבודת השם, ואדרבה, יש לנהוג במידת שם הוי"ה, שהוא שם המתפשט 'היה הווה ויהיה אין סוף ברוך הוא', ובזה יש לשאוף ליותר ויותר.

תק"ם' העולים כמנין 'ישראל'. וביארו החיד"א ע"ה (דבש לפי מערכת מ"ם אות כא) שלרמז בא כי מצות ברית מילה היא תחילה לכל דבר, ורק לאחר שנימול יכול לזכות להיקרא בשם ישראל, ואחר שנקרא בשם ישראל אז יזכה לקבל שפע טוב משם הוי"ה ב"ה.

הקב"ה נגלה לאברהם בשם שי"מ להורות כי בעת המילה נשלם חותם שם זה

כן נרמז בחותם המילה שם הקודש 'שי"מ' שאף הוא נגלה ומאיר בחותם המילה. ונאמר בפרשת המילה שנגלה הקב"ה על אברהם אבינו בשם 'א-ל-שי"מ', ואמר לו 'אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים', ודקדקו הראשונים מדוע נזכר כאן בשמות אלו דוקא, ויש לומר ששם שי"מ הוא הנקרא חותמו של הקב"ה כדאיתא בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא פינחס רנז), ובאמצעות המילה נחקק בכל יהודי חותם זה, כלשון התיקונים (תקון כ"ב סו). 'ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שי"מ מלבר יהו"ה מלגו', ולכן נגלה עליו בשם זה.

על כך מברכים 'וצאצאי חתם באות ברית קודש' כי במילה נחתם חותם המלך בבשר קודש של כל איש מישראל. שבכל אדם יש אותיות ש' וד', שכאשר מגביה זרועותיו כנגד ראשו הרי צורת האות ש', וכשמושיט יד שמאל לפניו ויד ימינו מונחת כדרכה הרי זה כצורת ד', ועל ידי מעשה המילה נגלית האות י'. ומובא מהמקובלים ע"ה כי ה' נשלמת בעת הפריעה שנגלית העטרה הרומזת לצורת יו"ד, ובכך נשלם חותמו של הקב"ה בשם שי"מ.

שמות הקודש מסייעים להצטמצם בעניני עוה"ז ולהתרחב בקנייני עוה"ב

עניינם של שמות אלו החתומים בגוף כל איש יהודי מבואר בספרי הצדיקים, כי שם שי"מ מורה על צמצום כמבואר בגמרא (חגיגה יב.): בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו יא) 'עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתי', והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית יז א) 'אני אל שדי', אני הוא

וי"א ה' אל אברהם ויאמר אליו אני אל-שידי התהלך לפני והיה תמים (יז א). כח האלוקי הניתן לו לאדם קודם ביאתו לעולם מתגלה ומתקיים בברית המילה, שכל מהותה חותם אלוקי והשתתפות האדם יחד עם הקב"ה כביכול, כפי שכתב הטור בהלכות מילה (יו"ד סי' רס): כי היא אות ברית חתום בבשרנו, ואינה כשאר כל המצוות כמו התפילין והציצית שאינן קבועין בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרינו, ומעידה בנו, שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהלתו.

מאחר שזו סיבת המילה יובן מדוע נחתמו בה שמות הקדושים, וכדאיתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סה): שמצות מילה היא חותמו של הקב"ה, וכל מי שמשמר ברית מילה כאילו שומר את השם הקדוש, ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שי"מ מלבר יהו"ה מלגו. כי אכן על ידי המילה ניכר ונודע כי שלו אנחנו.

צירוף שם הוי"ה

שם הוי"ה הקדוש נרמז בכתוב (דברים ל יב) 'מי יעלה לנו השמימה', ראשי תיבות 'מילה' וסופי תיבות הוי"ה, לרמז ששמירת הברית היא שמירת שם הוי"ה. וזהו הרמז 'מילה' אותיות 'מל י'ה, ו'מוהל' אותיות 'מל ו'ה', שעל ידי מצות מילה זוכים להשלים שם הוי"ה הקדוש. וכתב הבן איש חי ע"ה בספרו מלאך הברית (משפטים ד"ה גם ידוע) בשם המקובלים, ששני ידיו של המוהל כוללות שני פעמים חמשה אצבעות כנגד שתי ההי"ן, וגיד המילה הוא כנגד אות ו"ו, והעטרה הנגלית במילה היא כנגד אות יו"ד, נמצא בין הכל צירוף שם הוי"ה הקדוש.

וזהו סוד המילה להפך הדין לרחמים, ולהמתיק שם אלה"ם שהוא דין, שיתהפך לרחמים כפי שרומז שם הוי"ה. ובזה יובנו דברי חז"ל (שבת קלז): מל ולא פרע כאלו לא מל, כי כיון שלא גילה את העטרה הרי חסר גילוי אות יו"ד של שם הוי"ה, וממילא חשוב כאילו לא מל בכלל.

עוד מובא בשם רבינו אפרים שהתיבות 'מי יעלה לנו השמימה' אחרי שנחסר מהם ראשי וסופי התיבות ישארו אותיות

'מעשה אבות סימן לבנים'

וככתוב לגבי אברהם: 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (בראשית יח ט). בזה יובנו דברי המדרש (במדב"ר פי"ז) שלאחר שעמד אברהם בנסיון העקידה 'באותה שעה אמר אברהם איני זז מכאן עד שתשבע לי שאין אתה מנסה אותי עוד לעולם', כיון שלאחר שראה שנתן כל כוחו בבניו שיוכלו לעמוד בכל נסיון שיבוא עליהם ואף נתברך על ידי המלאך הוא וזרעו, ביקש שלא יבואו עליו נסיונות אחרים כיון שאין בהם צורך עוד.

בסיפור המסעות של אברהם ובחפירת הבארות ע"י עבדיו של יצחק, ועוד (ראה רמב"ן בראשית יב, ו). על בסיס אלו הדברים ניתן להבין את ענין עשרת הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו על ידי השי"ת, כי בודאי כלפי עצמו לא היה צריך אברהם להוכיח שהוא נאמן להשי"ת ושומע את דברו, רק כל פעולותיו היו כדי להכין את הדרך לבניו אחריו ובכל נסיון שעבר עליו השריש כח בבניו שיוכלו הם לעמוד בנסיונות ולעשות תמיד את רצון השי"ת למרות כל קושי והסתר.

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב, א). ידועים דברי חז"ל שאמרו: 'מעשה אבות סימן לבנים' (ראה תנחומא לך לך), והמשמעות היא שהנהגת השי"ת עם האבות היא סימן לעתיד להתרחש עם בניהם אחריהם, וכן שהאבות במעשיהם הכינו וסללו דרך לדורות המאוחרים, והרמב"ן בפירושו על התורה נצמד לרעיון זה ובוזר ביאר רבים מן הפסוקים המאריכים לפרט את תהלוכותיהם ומעשיהם של אבותינו הקדושים, כפי שמצאנו שהאריכה תורה

ברית קודש - עול מלכות שמים במסירות נפש

(נדרים לא:). וזאת כי אין אדם קונה התעלות בדביקות בה' יתברך רק ע"י מסירות נפש, שאין באפשרותו לזכות למדרגות ועליות בעבודת ה' יתברך בלי אותה מסירות נפש, וכן הגיד בקדשו הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה (אור התורה ריש פרשת משפטים): ידוע מספרים הקדושים דהעיקר הוא למסור הנפש עם כל התאוות וכל המדות שלו להבורא יתברך שמו. וזה נקרא בשם זביחה על דרך שאמרו חז"ל (ברכות סג:). על הפסוק (במדב"ר יט יד) 'אדם כי ימות באוהל', אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, רצה לומר שממית כל תאוותיו והנאותיו לשמו יתברך.

פסוקי קבלת עול מלכות שמים קודם הברית

לכך מיד עם כניסתו של אברהם תחת עול מלכות שמים שעיקרה קיום המצוות, נצטווה בראשונה למסור מעצמו וכמאמרם 'כי עליך הורגנו כל היום' זו מילה, ועליה אמרו בווהר הקדוש (לך לך צה). שכל המל את בנו כאילו הקריב קרבן, ולדברינו נעמים כי זו היא עיקר ותכליתה של המצוה שיתן כל אשר לו חיותו ונפשו למען בוראו כקרבן העולה לנחת רוח לפני המקום. בשל כך נהגו ישראל לומר פסוקי קבלת עול מלכות שמים קודם הברית, ואף בברית יצחק שלפניה, כי תכלית המילה היא קבלת עול מלכותו באהבה וביחוד גמור בבחינת כל ימי הייתי מצטער על הפסוק הזה 'בכל נפשך' אפילו נוטל את נפשו (ברכות סא:), ורמז יש כאן כי הגימטריא של 'ברית' במילוי עולה 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

וכפי שדרשו חז"ל (יומא פה:): 'ולא שימות בהם', הרי שבמצוה זו דרשו (גיטין נז:): 'כי עליך הורגנו כל היום' (תהלים מד כג) זו מילה, ומפרש רש"י 'דזימנין דמית', משמע שבמצות המילה אכן יש סכנה, אלא שהקב"ה יתברך יתעלה שמו לעד מגן על הילד ושומר עליו. וכך כתב רבינו החתם סופר ע"ה (שו"ת ח"ב יו"ד סי' רמה): שאף על פי שכתוב 'כי עליך הורגנו', שמשמע שהמילה הינה סכנה, ראינו בעינינו שלא כך הם פני הדברים ואפילו אחד מאלף לא מצאנו שניזוק ממנה, אם כן כיצד קוראים חז"ל עליה את הפסוק 'כי עליך הורגנו'. אלא ודאי שיש בכך סכנה אך 'שומר מצוה לא ידע דבר רע' (קהלת ח ה) וזכות המילה מגינה ולא מתים מחמת המילה. והחוט המשולש אומר דרשוני, ואיתו עמו ארבעה ונשיבנו, מדוע נקבעה מצוה זו בייחוד מיד עם ראשית בוא הרך הנולד לעולם.

קנין דביקות בקרבת אלוקים באה רק ע"י מסירות נפש

ליישוב דעתנו נתנה ראש ונביטה אל אברהם אבינו, הראשון שהכיר את בוראו והאיר את העולם, שעד שבא היה העולם מתנהג באפילה עד שבא אברהם והאיר. ואף שבאהבתו קיים כל התורה כולה ואפילו עירובי תבשילין (יומא כח:), אך המצוה הראשונה והיחידה שנצטווה עליה מפורשות היא ברית מילה, ולמרות שקיים כל המצוות לא נקרא שלם עד שמל כנאמר (בראשית יז א) 'התהלך לפני והיה תמים'.

התהלך לפני והיה תמים (יז, א). יש לבאר בזה, דהנה ראשונה לכל מצוות ה' הנה היא מצות ברית מילה, שהיא המצוה הראשונה שבחיי כל איש מישראל. וכיון שאין תוקף החסידות כבתחילתה (רוקח הקדמה), ברי הדבר כי ממנה יסוד ממנה פינה לכל החיים, ואחריה ימשכו התורה והמצוות שיקיים הרך הנולד במשך כל חייו.

רבים ונשגבים מעלותיה יותר מכל מצוה אחרת כפי שאמרו על כך חז"ל (נדרים לא:): 'גדולה המילה שנכרתו עליה י"ג בריתות', שבעוד על התורה כולה נזכר שלוש בריתות, על מצוה יחידה זו - מצות ברית מילה, נכרתו שלוש עשרה בריתות, שכן מצינו בפסוקים שבציווי הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה למול עצמו ובני ביתו, שלוש עשרה פעמים שנאמרה תיבת 'ברית'.

עוד מצינו בה חידוש על יתר המצוות, שהמבטלה חייב כרת, וביארו, שכיון שממנה באה חיות האדם, אם כן כאשר מבטלה נכרת הוא משורש החיים, ובודאי כוחה מרובה להשפיע לאיש אשר יחפוץ בחיים ומל את ערלת בשרו, שפע של חיות בגשמיות ורוחניות לכל חייו, וזאת על דרך שאמרו (יומא עו). 'מידה טובה מרובה ממידת פורענות', ואם המבטלה כך - המקיימה ודאי מרובה השפעת חיותו ממנה.

מסירות נפש למצות המילה

ולא זו בלבד אמרו, אלא לגודל חיובה מצינו שציותה התורה דבר שחלילה עלול להביא לידי מיתה, ואף שבכל המצוות שבתורה נאמר (לעיל יח ה) 'וחי בהם'